PRECUVÂNTARE

(Grigore Constantinescu – 19 noiembrie 2012)

Numele marii soprane Liliana Dumitrache se impune în contextul vieții muzicale a ultimelor trei decenii ca o valoare importantă a artei lirice românești. Talentul artistic și însușirile ce au condus-o spre cariera muzicală, descoperite încă din perioada anilor de copilărie și adolescență, au cunoscut sprijinul părinților săi, care i-au călăuzit pașii spre studiu, încă din timpul petrecut pe plaiurile natale – Nămoloasa din județul Galați.

Cariera artistică poate reprezenta perioada dominantă a vieții unui muzician, în măsura în care răstimpul tinereții reflectă momentul formativ destinat al acumulărilor, iar maturitatea deplină, ascensiunea către ceasul împlinirilor, concluziilor. Este arhitectura existențială a remarcabilei soprane Liliana Dumitrache, descriind parcursul realizărilor în lumea muzicii, despre care ne îngăduim să vorbim astfel, cunoscându-i plenar traseul în arta lirică. O voce care exprimă sentimentul și impune performanța, un talent scenic mult apreciat de colegi și spectatori, o gândire capabilă a impune personaje, roluri și strategii stilistice, iată cum putem caracteriza oferta vocației ilustrate de această excelentă muziciană.

Firește, pregătirea profesională care i-a confirmat opțiunile și calitățile de muziciană au fost ghidate, mai târziu, de profesori și cântăreți de seamă, profesori la clasa de Canto a Conservatorului de Muzică „Ciprian Porumbescu” din București. Sub îndrumarea sopranei de renume internațional Eugenia Moldoveanu și sopranei de mare experiență didactică Maria Hurduc, vocea Lilianei Dumitrache s-a îndreptat spre treptele afirmării interpretative. Vocația scenei a fost de asemenea consolidată de celebrul regizor de teatru muzical și profesor al clasei de operă de la Conservatorul bucureștean, Anghel Ionescu Arbore.

Drumul carierei muzicale cunoaște în primul rând, izbânzile competițiilor interpretative și vocale, în confruntări naționale și internaționale. Dintre numeroasele participări, menționăm: 1981 – 's-Hertogenbosch (Olanda), 1985 – Viena (Austria), 1997 – Festivalul „Maria Bieșu”, Chișinău (Republica Moldova), 1997 și 1999 – Festivalul Primăverii, Phenian (Coreea de Nord), Trofeul de Aur. În România, de asemenea, pot și amintite, printre numeroasele realizări, premiile naționale de interpretare de la București, Brașov, Constanța, Cluj-Napoca, Timișoara, în programele organizate competițional de teatrele de operă sau la Festivalul Internațional „George Enescu”. După absolvirea cursurilor universitare, repere cele mai importante ale stagiunilor lirice pot fi regăsite pe scenele Operei din Brașov, Teatrului Național de Operetă „Ion Dacian” și Operei Naționale București. Este desigur destul de dificilă enumerarea rolurilor realizate pe aceste scene, de la repertoriul clasic, la cel romantic, verist și modern. Reținem printre cele mai prestigioase realizări, adesea comentate elogios de presa de specialitate: Mozart – **Cosi fan tutte, Don Giovanni, Flautul fermecat**, Rossini – **Bărbierul din Sevilla**, Bellini – **Norma**, Donizetti – **Elixirul dragostei**, Verdi – **Traviata, Aida, Nabucco**, Puccini – **La Boheme, Madama Butterfly, Gianni Schicchi**, Offenbach – **Povestirile lui Hoffmann**, Gounod – **Faust**, Bizet – **Carmen**, Leoncavallo – **Paiațe**. Se adaugă creații românești semnate de I. Mureșianu. G. Stephănescu, Paul Constantinescu, Doru Popovici, Sorin Lerescu. Chiar și simpla enumerare demonstrează orizontul stilistic și disponibilitatea bogată și sensibilitatea vocii de soprană lirică a Lilianei Dumitrache. Sunt caracteristici la care se adaugă spontaneitatea și muzicalitatea creației

de roluri scenice, nu numai în operă, ci și în spectacolul de divertisment, musical și operetă. Totodată, stăpânind o solidă cultură muzicală și resurse remarcabile de informație și studiu al stilurilor, Liliana Dumitrache a fost o prezență aplaudată și în stagiunile de recitaluri și concerte vocal-simfonice, în emisiuni de televiziune, radio și înregistrări de discuri sau în studiouri radiofonice românești, din Marea Britanie, Olanda. Majoritatea rolurilor sale au fost prezentate, de-a lungul anilor, și în alte teatre lirice ale României (Constanța, Cluj, Timișoara etc.).

Toate reușitele sale argumentează aspectul internațional al carierei sale, în colaborări cu teatre de operă din Bulgaria și Republica Moldova sau în participarea la turneele Operelor din Cluj-Napoca și București: Olanda (Amsterdam, Haga, Roterdam, Horn, Hilversum, Maastricht etc.), Belgia (Anvers, Leuven, etc.), Franța (Strassbourg, Grenoble, Tarascon etc.), Elveția (Schaffhausen, Zurrich, Lausanne, Geneva), Marea Britanie (Londra, Sunderland, Rochester, Oxford, Bristol, Edinburgh), Italia (Florența, Padova, Roma). Deceniile în care s-a desfășurat activitatea scenică i-au oferit colaborări prestigioase cu numeroși interpreți, dirijori și regizori celebri, dintre care menționăm, printre mari cântăreți pe: Elena Cernei, Angela Gheorghiu, Leontina Văduva, Mihaela Agachi, David Ohanesian, Nicolae Herlea, Octavian Naghiu, Ludovic Spiess, Mihai Munteanu (Chișinău), Emil Gherman, Ionel Pantea, Florin Diaconescu, Ionel Voineag, Dorin Teodorescu, Vladimir Piafko (Moscova), Kamen Tchanev (Sofia), Angello Donatti, Mario Malagnini (Italia), Agnes Baltza etc.

O a treia dimensiune a personalității Lilianei Dumitrache este vocația pedagogică și a studiului muzicologic, semn de atingere a evoluției intelectuale în perioada de maturitate. De peste un deceniu este profesor de canto, formând generații de tineri care și-au putut astfel continua pregătirea în institutele universitare. De asemenea, în ultimii ani a susținut activitatea de doctorand în muzicologie, secția științifică, în vederea obținerii titlului academic de Doctor în Muzică la Universitatea Națională de Muzică din București (2011).

Renumele muzicienei, sopranei și profesorului Liliana Dumitrache se bucură de un prestigiu remarcabil în ansamblul culturii muzicale naționale. Aprecierile sunt unanime, venind din partea profesorilor, colegilor, elevilor, consfințite, mai ales, de aplauzele publicului confirmând astfel o viață în arta lirică pentru care orice răsplată este binevenită.

După încheierea activității interpretative, artista a considerat că bagajul de experiențe personale poate deveni un obiectiv țintă pentru alcătuirea personalizată a unei pedagogii specifice artei cântului, cu toate diversele sale ipostaze, de la descoperirea valorilor la îndrumarea formării glasului, de la intuiția expresivă la atitudinea creatoare a comunicării. Toate aceste remarci subliniază interesul nostru pentru perioada recentă a carierei didactice și, argumentează totodată, forma și curajul de angajare în redactarea Tezei de Doctorat al cărei titlu este definitoriu, incitant și stimulator pentru un teoretician al artei vocale: Vocaliza, inițiere tehnică și performanță a cântului, esență a expresivității în arta lirică. Cine consideră că rezolvarea subiectului se obține prin simpla audiție, din preferințele către spectacolul glasului și cunoașterea unor caracteristici ale artei lirice, își asumă riscul unor rezolvări simpliste, supuse derapajelor și amatorismului. Este întocmai ceea ce a convins-o pe Liliana Dumitrache să aleagă drumul elaborării științifice, construite pe informație, documentare și propriile experiențe de carieră, cu aplicații autobiografice, pe linia observațiilor personale în timpul studiului și demersului scenico-interpretativ, de-a lungul anilor de carieră. Autoarea caută, fără ezitare, definiții, răspunsuri, metode de abordare și argumente, particularități de moment și temporale, pentru a se afla, în domeniul tratării subiectului,

în postura specialistului capabil să îndrume, prin artă și pricepere, una dintre cele mai importante zone tehnico-expresive de abordare a cântului vocal cultivat.

Au fost necesare trasee complexe, de la istorie la estetică, pentru a pătrunde sensul și utilitatea mânuirii glasului în slujba muzicii cu text, fiindcă este vorba de diversele genuri care pretind acest comportament de-a lungul secolelor. În timpul parcurgerii disciplinelor doctorale, am avertizat-o pe autoare asupra dificultăților de surmontat. Etapele redactării lucrării, timp de câțiva ani, au demonstrat efortul de a găsi formulările profesionale cele mai pertinente. Cunosc îndeaproape toate aceste detalii și admir cerbicia cu care Liliana Dumitrache s-a luptat să învingă toate întrebările, pentru a ajunge la acest final, cu sentimentul împlinirii scopului, „la bine și la greu". A urmat în continuare meditația continuă asupra cuprinsului, dorința de a reveni cu fiecare experiență și formulare, pentru a ajunge cât mai aproape de adevărul artistic și științific ce ar putea fi găzduit de pagina tipărită, oferită acum spre editare. Pentru o interpretă de calitatea sopranei Liliana Dumitrache, formularea și revenirea asupra soluției adoptate a fost semnificativă de-a lungul carierei sale supuse permanentei analize, valorizării și perfecționări. Aici se află detaliul autobiografic despre care aminteam anterior, deoarece jocul de idei, de definiții, de explicații și experiențe se află în permanentă intersectare. Autoarea explică astfel de ce în studiu și interpretare, problemele nu parcurg un singur traseu ci pot să impună, să solicite o atenție distributivă, bazându-se pe ceea ce se consideră esențial într-un anumit moment.

Există, firește, o dorință de ordine atunci când Liliana Dumitrache propune opțiunea asupra subiectului sau când apreciază utilă trecerea prin istoria artei muzicale, cu referiri la glas, de-a lungul timpului. Coborârile spre originile vocalizei sunt firește presupuneri și convingeri personale, rezultat al meditațiilor în succesiunea voce-cânt-vocalitate, mai bine-zis ținta principală, Vocaliza. Se impun clasificări ale domeniului, făcând pereche cu cele ale emițătorului și ale treptelor de formare tehnică. Este o etapă la care, deja, nu mai au acces decât cei care practică această artă. Pentru un cântăreț, pe de o parte, pentru profesorul de cânt, de asemenea, lămuririle oferite de Liliana Dumitrache constituie un material de studiu, contribuție profesională a autoarei prin intermediul formulării în scris a ceea ce aparține practicii. O reîntoarcere la spiritul documentar aparține aprecierilor privitoare la repertoriul liric, cu repere istoric-stilistice obligatorii și cu bine-venitele studii de caz, alese orientativ de Liliana Dumitrache, dintr-o multitudine de situații posibile. Autoarea ne oferă surpriza adăugării, pe palierul concluziilor, a unui ultim tronson, destul de amplu, în care VOCALIZA devine obiect de analiză pentru specialistul în artă, psihologie și teorie, retorică, semantică, fenomenologie, estetică, axiologie, ajungând astfel la transcendență. Liliana Dumitrache oferă cititorului interesat – așa cum spuneam, aparținând categoriei interpretului sau pedagogului, ne-excluzând dirijorul sau compozitorul – o veritabilă lucrare enciclopedică a tratării subiectului. Nu cunoaştem, în cercetarea noastră, alt tratat care să rezolve asemenea proiect, unicitatea tratării atingând, în ansamblul ei, nivelul de excelență, destinat cunoaşterii, dar mai ales studiului.

Trebuie remarcată pasiunea elaborării, severitatea asamblării ideilor într-un context fluent de expunere și justa utilizare a termenilor, referințelor. Este vorba primordial de exemplele muzicale dar, totodată și de trimiterile bibliografice, purtătoare de idei și sugestii care circulă prin text, asemenea unui „colegiu juridic" chemat să autentifice dosarul VOCALIZEI în fața profesionalismului artiștilor cântului. Autentică operă de autor, acest admirabil „tratat de cânt" impresionează prin utilitate, oportunitate și generozitate, caracteristici în care recunoaștem existența în muzică a semnatarei, profesionist de elită, om de știință, om de artă. Ne îngăduim că

cităm, dintr-un bogat palmares de cronici care i-au consemnat succesele, câteva cuvinte semnate de prefațatorul acestui Tratat de canto: „Opera Națională acordă sopranei Liliana Dumitrache încrederea obținerii unor roluri de prim-rang, pornind de la argumentul calității realizărilor sale, pe o linie constant-ascendentă.” (cotidianul Independent).